

JE NEEMT GEWOON EEN AANLOOPJE

Van Marjan van den Berg verscheen eerder:

*Ze is de vioolmuziek vergeten
Van den Berg stort in!!*

*Sanne
Uit het leven van Sanne
Dag Sanne
Sanne, Sanne
Alleen Sanne
Gewoon Sanne
Gelukkig Sanne
Zo Sanne
Echt Sanne
Die Sanne*

Marjan van den Berg

Je neemt gewoon
een aanloopje

the house of books

Copyright © 2011 Marjan van den Berg en The House of Books,
Vianen/Antwerpen

Omslagontwerp: Nanja Toebak
Omslagfoto: © iStockphoto / nolimitpictures
Inzet (de ganzen): © iStockphoto / Andrew Howe
Auteursfoto: Bart Homburg
Opmaak binnenwerk: ZetSpiegel, Best

ISBN 978 90 443 3143 1
D/2011/8899/78
NUR 325

www.thehouseofbooks.com
www.marjanvandenbergnl

All rights reserved.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt
door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor oma Greet
en al die andere oma's

Op de dag dat mijn kleinkind geboren dreigt te worden, sta ik om tien uur 's ochtends voor het jenevermuseum in Hasselt, België. Leerlingen leven met me mee. Rot hè, mevrouw, nu wilt u zeker liever meteen naar huis. Nou, reken maar. Ik voel me geen juf. Ik ben met lijf en geest verbonden met mijn kind dat een bevalling voor de boeg heeft. Dus ik neem na afloop van de rondleiding een stevige borrel en tik ook die van een collega achterover, die zegt niet van jenever te houden. Uitstekend product, die Hasselaar. De bus in, mensen. Klaar met die werkweek. Naar huis!

Het kleinkind laat 36 uur op zich wachten. Aanstaaand mede-oma Greet en ik dolen door het ziekenhuis, deppen voorhoofd van aanstaande moeder én dat van vader en roken samen in de binnentuin een sigaret. De boreling heeft nu al een slechte invloed op me. Zuipen, roken, what's next?

Mijn kind heeft een ruggenprik en een weeënop-

wekkend middel gekregen. Alleen dat laatste werkt. Dus ik mag mee naar de IC voor een nieuwe prik. Ik doe echt mijn best, knikt die man met dat witte mutsje. Sorry dat de eerste ernaast zat. Ik wil hem graag geloven. Mijn kind gelooft nergens meer in. Die puft alleen nog maar. En ik denk: Zouden ze hier jonge jenever hebben?

Uren later is mijn meisje opgezwollen als een Michelinmannetje. Haar bloeddruk is hoog. Mijn nagels zijn aan gort. Dan komt er eindelijk een verloskundige die de felbegeerde tien centimeter constateert. Ik lach die kleine toe, hoop dat het geen grimas is en gebruik haar koosnaam van vroeger en van nu ook nog wel, af en toe: 'Nu gaat het vlot, Joep. We spreken misschien geen vloeiend Frans, maar baren, dat kunnen we.' Kordaat statement. Zo moeder, zo dochter, nietwaar?

Er arriveert meer familie. En er gebeurt niets. De Pakistaanse man met wie we in de wachtruimte lief en leed delen, zit zijn ouders te bellen. Die moeten een naam geven aan zijn pasgeboren dochter. Als die het niet weten, mag zijn broer het zeggen. Ze hebben samen een taxibedrijf. Hij rijdt. Broer doet thuis administratie en telefoon. 'Mijn kinderen zien hem de hele dag. Dus noemen ze hem vaak papa,' legt hij uit. Daar zijn we even stil van. Hij ook. Maar om een andere reden. 'Naam. Moeilijk,' zucht hij. 'Greet. Dat is ook een prima naam. Of Marjan,' stel ik voor. Hij verontschuldigt zich en vertrekt.

Wij wachten. Inmiddels trekt een arts Seth Rutger

zeer tegen zijn zin de wereld in. Daarna rent hij langs met een bebloed schort. Als hij mij aankijkt, zegt hij 'sorry' en hij trekt zijn jasje dicht. De verloskundige die de hechtingen verzorgt, bemerkt gelukkig bijtijds dat ze de darm heeft meegenomen, haalt het broddelwerkje uit en doet de boel opnieuw. Oude jenever is ook prima, denk ik. Zelfs citroenjenever. Maar dan wel in een groot glas. Zonder ijs.

Seth Rutger gaat aan een infuus en dochter krijgt krukken van de fysiotherapeut. De derde dag mogen ze naar huis. Schoonzoon belt in het ziekenhuis voor kraamhulp. 'Belt u maar als u thuis bent.' Dat doet ie. Zegt de zorginstelling: 'U had voor half drie moeten bellen. Nu kunnen we voor morgen niets regelen.' We doen er drie kwartier over om mijn kind naar boven te takelen. Visoenen van graanjenever, ambachtelijk gestookt, dubbelgebid en vooral sterk.

In de wieg ligt een larfje. Het moet gevoed en verschoond. Dan groeit het. Mijn moederschap staat vast. Mijn omaschap heeft een borrel nodig.

Jounges moeders moeten snel weer aan het werk. Nou ja, mijn Joep mag iets langer thuis blijven. Ze kan nog niet lopen door een akelige liesblesure. En geen arts die daar iets voor weet. De fysiotherapeut krabt ook al minutenlang aan zijn kruintje.

De kersverse vader zeulde uiteindelijk zijn kreupele vrouw, pasgeboren kind en tas vol spullen naar

de auto en deed daar zo onbetamelijk lang over dat zijn uitrijdkaartje verlopen was. Dus blokkeerde hij bij de slagboom iedereen die als een haas die onheilsplek wilde verlaten. Dat namen ze hem niet in dank af. En dat lieten ze horen ook. Toet! Als er nu ooit een moment in je leven komt, dat je een middelvinger zou willen opsteken, is dit er toch een van.

‘En dan heb ik ook nog ontstoken borsten,’ huilt ze in mijn armen, als ik haar ondersteun bij het douchen.

‘Kind, dan ga je toch lekker aan de fles,’ zeg ik meteen.

‘Vind je dat niet erg?’ snikt ze.

Ik snap die malle vraag. De hele wereld vindt dat namelijk wel erg. Er is een borstvoedinglobby die er niet om liegt. Als je even piept, komt er een lactosedeskundige in je tepels knijpen. Maar als je eenmaal het besluit hebt genomen om je kind de fles te geven, wapperen ze in de richting van de uitgang en roepen je na: ‘De handleiding staat op het blik. Doe!’

Ik zeg tegen mijn gehavende kind: ‘Nee. Dat vind ik niet erg. Dat mag niemand erg vinden. Ik vind het erg als jij hieraan onderdoor gaat. Want het is veel belangrijker dat je een leuke moeder wordt voor Seth dan die paar antistoffen die je nu nog aan hem kan meegeven.’

‘Ja hè?’ fluistert ze opgelucht. En ze bedaart. Eindelijk. Als ze nu maar eens een nachtje door kan slapen. Zal je zien hoe ze daarvan opknapt. Want van kraamhulp rust je niet erg uit. Die komt maar drie

dagen. Ze trekken de ziekenhuisopname eraf. En dan ook nog drie uur per dag. Er is een enorm tekort, dus sorry.

Maakt het wat uit dat de prille mama niet kan lopen en dat de prille papa weer naar zijn werk moet?

Nee.

Dat maakt niks uit.

En een liesblessure wordt alleen adequaat behandeld als je profvoetballer bent.

Als je dat oploopt na een bevalling, moet je zelf op zoek. Om na maanden tot je stomme verbazing een fysiotherapeut te vinden die een specialisatie heeft in bevallingsblessures.

‘U kunt nog een gesprek aanvragen met de gynaecoloog,’ zegt de assistente. Want er is zoveel misgegaan voor, tijdens en na de bevalling.

Misschien brengt het wat rust in dat koppie, denk ik. Maar mijn Joep schudt haar hoofd. ‘Dat gesprek duurt tien minuten. En ik weet nu al dat ik dan tien minuten zit te janken,’ zegt ze.

In mijn armen ligt Seth. Hij is een beetje vellerig. Hij knijpt zijn ogen dicht, alsof ie niks benieuwd is naar ons. Hij trekt een boos gezicht. Hij ligt gewikkeld in een door mij persoonlijk gehaakt baby-

dekontje. Het bestaat uit allemaal vierkantjes en heeft zo'n jaren zestig patroon. In een heuse brei-winkel aan de Bos en Lommerweg in Amsterdam haal ik katoen en patroon.

'Dat is dan tachtig euro,' zegt de deskundige verkoopster met een ferme klap op haar kassa.

'Allemachtig. Dat is nogal wat,' mompel ik verpletterd.

Maar het wordt wel een uniek dekontje. Boven-dien hebben Angelina Jolie en Brad Pitt hun kinderen ook in zo'n gehaakt dekontje in de buggy zitten, dus misschien valt het wel in de smaak. En ik voel als aankomend grootmoeder toch ernstige aandrang iets zelf te haken of te breien.

Zevenhonderd haakuren later ligt Seth in het dekontje dat, als je al die uren meerekent, een onbetaalbaar kleinood is, en weigert naar me te kijken.

'Ik heb voor jou uren zitten haken,' fluister ik hem toe. 'Lossen en vasten en stokjes. En daarna moest ik al die blokjes met de hand aan elkaar vasthaken.' Hij probeert zijn rechteroog open te krijgen. Maar zijn wimpers lijken vastgekleefd.

'Jij bent een kind van mijn kind. Dat is heel bijzonder. Weet je dat wel?' vraag ik.

Hij tuurt nu door een spleetje.

'Je mag spugen op het dekontje. Dat kan gewoon in de was. Dat mag ook wel. Voor tachtig euro,' vertel ik hem.

Hij geeft zijn pogingen op, sluit zijn ogen en

slaapt. En ik denk even wat ik altijd denk bij een baby: ‘Eigenlijk niks aan.’

‘U kunt duizenden euro’s verdienen als u op uw kleinkinderen past!’ Ik lees het op internet en ik veer meteen op. Ik heb er één! En duizenden euro’s, da’s niet mis. Ik bekijk de kleine Seth ineens met andere ogen. Beetje te vergelijken met de blik van cruella DeVille toen ze al die leuke kleine dalmatiërs zag waar je prachtige bontjassen van kunt maken.

‘Ik ga op jou passen, jongen,’ knik ik hem toe. Seth kraait en spartelt met zijn linkerbeen. Hij heeft al jong een tic. Ik vermoed dat hij een geboren drummer is. Dan doet hij later met links de pedaal van die grote trommel. Geen idee hoe die heet. Maar dat zal Seth me ongetwijfeld over een jaar of zestien uitleggen. ‘Kijk oma, dit is de band, dat is mijn drumstel en wil je ook een joint? Niet? Jij bent toch van de sixties?’ Ik dwaal af. Het wurm is nog maar zeven maanden oud. Maar wel duizenden euro’s waard, volgens advertenties op mijn computer. En ik tikte ‘kinderopvang’ alleen maar in omdat ik nieuwsgierig ben naar de ontwikkelingen op gebied van de Wet Kinderopvang. Sinds 2005 regelt die wet dat ouders, werkgevers én overheid samen de kinderopvang betalen. De ene helft van Nederland richt vervolgens een gastouderbureau

op en de andere helft van Nederland brengt daar zijn kinderen naar toe. Minister Bos neemt in 2008 het tekort van een kleine 500 miljoen voor zijn rekening, want er is te weinig begroot, en hij kondigt meteen aan dat de vergoedingen omlaag zullen gaan. Hij verwacht wel dat alle vrouwen die door de gunstige regeling aan het werk gingen, gewoon aan het werk blijven.

‘Jouw mama wil lekker een dagje minder, hè wurm,’ zeg ik. Ik neem mijn oppastaak serieus. Ik zit wel aan de computer, maar hou onderwijl een goed gesprek met kleinzoon. Die vindt alles best. Hij heeft een stuk Liga om op te sabbelen.

Hoe pak ik die duizenden euro’s mee? Ik moet me inschrijven bij een officieel gastouderbureau. Die regelen alles voor me. Ook als ik bijvoorbeeld een gescheiden ouder ben die subsidie wil voor de tijd die ik met mijn eigen kinderen doorbreng. ‘Als uw ex-partner dat ook doet, bent u heel voordelig uit,’ adverteert iemand. Het kost me inschrijfgeld, maar daarna wachten die duizenden euro’s. Het vlees is zwak. We lezen door. Ik moet een Verklaring Omtrent Gedrag aanvragen en er komt een gastouderconsulent langs voor een Risico Inventarisatie en Evaluatie. Juist. Dat zeg ik maar meteen hardop. Seth vindt dat een reuze mop. Bovendien kun je met zulke woorden je gezichtsspieren trainen. Dat bespaart me een botox-behandeling.

Er rolt heel wat informatie over mijn scherm. Ik

mag maximaal € 6,10 per uur vragen en de subsidie die ik krijg, kan ik delen met mijn dochter of helemaal terugschenken. Dat is een leuk idee. Legaal plukken van de overheid. Wie wil dat niet! Als je een paar minuten op internet rondkijkt, snap je meteen waardoor dat enorme tekort is ontstaan. Je begrijpt ook dadelijk dat die bureautjes grondig moeten worden doorgelicht. Maar dat gebeurt niet. Welnee. Toenmalig staatssecretaris Sharon Dijksma besluit de oppasoma's en -opa's aan te pakken. Er kwam een nieuw systeem, waarbij je alleen subsidie kreeg als je opvang gaf aan 5 of meer kleinkinderen.

'Wachten we eerst maar eens tot je een paar broertjes en zusjes heb,' zeg ik tegen Seth. 'Pakken we daarna die duizenden euro's wel.' Hij giert. Wat een publiek is die jongen. Ik voel me net Najib Amhali.

Maar alle maatregelen helpen niet tegen fraude. In 2008 wordt de eerste miljoenenfraude ontdekt. En in 2011 betrappen ze de zoveelste groep mensen die rijk wordt van kinderopvang zonder een luier te verschonen: er is alweer een paar miljoen in particuliere zakken verdwenen. De enigen die niet rijk worden van kinderopvang, lijken de jonge ouders te zijn, zwoegend voor een torenhoge hypotheek van een veel te duur nieuwbouwhuis of een huur van 900 euro in de maand.

Oude liedjes komen terug. Ik zing weer wat ik voor mijn drie meiden zong:

Deinedeine doeriedeine
Ach de zon wil niet meer schijnen
Deinedeinedoederiedoe
Doe dan je oogjes toe

Deinedeine doederiedoe
Seth die gaat slapen, Seth die is moe
Deinedeine doeriedoe
Doe dan je oogjes toe

Tekst en muziek van Marjan van den Berg. Ha!
Geen kind blijft daar wakker bij.

En je kunt er iedere naam op invullen. Bij een éénlettergrepige naam voeg je het betrekkelijk voor-naamwoord 'die' toe, bij een naam van twee lettergrepen loopt ie perfect en bij drie lettergrepen prop je alles maar op zijn plek. Succes verzekerd. En slaap ook.

Voor de variatie zing ik:

Slaap als een reus
slaap als een roos
slaap als een reus van een roos
reuzeke rozeke

zoetekoeksdozeke
doe de deur dicht van de doos
Ik slaap

Tekst: Paul van Ostaijen. Titel: Berceuse nr. 2. Muziek van mij. Als deinedeine niet werkt, krijgt een baby van deze berceuse de nekslag. Natuurlijk heb ik ook 'Slaap kindje slaap' getest. Maar op wonderlijke wijze veroorzaken schapen opwinding. En dat wil je niet hebben. Je wilt tijd voor jezelf. Hèhè.

'Als ie eerst maar de nacht doorkomt. Dan kom ik wat meer aan mijn rust toe,' verzucht dochter.

'Dan komt er wel weer een andere uitdaging voor in de plaats,' voorspel ik. Ik heb net naar Lynette Scavo zitten kijken. Die van *Desperate Housewives*. Ze zit in de wachtkamer van de gynaecoloog, onverhoopt zwanger van een nakomertjestweeling. Een jong aanstaand moedertje glundert dat ze weet dat het zwaar is, maar haar Johnny is anders dan al die andere mannen. Lynette kijkt haar aan en vraagt: 'Heeft ie borsten? Nee? Dan ben jij het enige café in de buurt, schat. Die baby kan een vuvuzela nadoen en nog wordt jouw Johnny niet wakker. Zie je dit? (Ze houdt een glossy op; een jonge vrouw in bikini op de cover) Jij gaat nooit meer in bikini. Zie ik er goed uit na vier kinderen? Jij hebt me nooit bloot gezien. Mijn buik lijkt op zo'n grof gestuukt muurtje in een Italiaans restaurant en mijn borsten zijn net twee ballonnetjes, die je een week na het feest

achter de bank terugvindt. De geboorte van je kind het mooiste moment van je leven? Alle vrouwen liegen. Mijn moeder loog, haar moeder loog en jouw moeder liegt ook. Elke generatie geeft die leugens door, alleen maar omdat ze kleinkinderen willen hebben!’

Als het aanstaande moedertje door deze preek instort en smeekt of ze haar mond wil houden, maakt Lynette het af: ‘De rest van je leven zal je je vaak eenzaam voelen. Maar je bent nooit een keer alleen!’

De jonge aanstaande vader komt opdraven met een bekertje water en kijkt verbaasd naar zijn vrouw, helemaal in tranen. Lynette kijkt hem aan en zegt achteloos: ‘Hormonen. Wen er maar aan.’

Ik heb er zo om gelachen! Om de waarheid kun je maar beter lachen. Al is ie om te huilen.

Kleinzoon Seth kijkt me vrijwel de hele autoriteit kargwanend aan. Hij heeft duidelijk een hard hoofd in het welslagen van dit vervoer van kinderopvang naar huis na mijn wanprestatie met het dichtklikken van de riempjes van zijn Maxi-Cosi. Dat is een tangrampuzzel die ik niet meteen doorgrondde. Toen ik hem had opgelost, stond de volgende uitdaging te wachten: hoe bevestig je zo’n stoeltje in een autogordel? Daar heeft de fabrikant een handig klein stickertje voor ontworpen. En

waar is verdorie mijn leesbril? Kleinkinderen vinden oma's vast lief. Maar oma's die lang over je heen hangen zijn minder aangenaam. Na tien minuten krijste Seth alle engelen uit de hemel vandaan en pas nadat we een flink eind onderweg waren, stopte hij met brullen. Nu kijkt hij vol achterdocht naar me. Ik spreek hem toe. Zo lief als ik kan. Na een paar minuten begint hij bij elk stoplicht plichtmatig naar me te grijnzen. Misschien snapt hij dat het beter is te lachen naar iemand aan wie je, zij het wellicht tijdelijk, zo totaal bent overgeleverd voor toevoer van melkflessen en schone luiers. Of misschien reageert Seth gewoon op taal.

Ik las laatst een artikel over taalontwikkeling bij allochtone kinderen. Die lopen vaak een taalachterstand op, vanwege het malle feit dat sommige jonge allochtone moeders niet tegen hun baby praten. Met reden zelfs. Een geïnterviewd jong moedertje dat in alle stilte haar baby aanbood ter zuigelingencontrole, zei verbaasd: 'Een baby kan toch nog niet praten!' Het was nooit in haar opgekomen dat een baby eerder gevoel voor taal ontwikkelt, als mensen in hun omgeving tegen hem of haar praten. De schrijver van het artikel hoopte dat zuigelingenbureaus hier aandacht aan wilden schenken. Goed idee. Daar help je een hoop ellende mee uit de weg. Want taalachterstand kan tot nare misverstanden leiden.

Ik herinner me nog goed die twee Marokkaanse jochies vooraan in mijn klas. De ene schrijft met het

puntje van zijn tong tussen zijn tanden. Hij werkt hard. Het gaat lekker. Hij ziet er tevreden uit. De andere naast hem is onzeker. Zijn ogen flitsen rond. Naar mij, de onbekende invaljuf die toezicht houdt, naar het papier vol wiskundeopgaven voor het inhaalproefwerk, naar zijn klasgenoten die zonder opkijken aan het werk zijn en naar zijn buurman die blijkbaar ook de slag te pakken heeft. Maar hij zit vol vragen. Dus hij bestookt zijn buurman. ‘Hoe moet dat dan? Waar staat dat dan? Welke bladzijde ben jij, man? Wat bedoelt ie daarmee? Staat daar een voorbeeld? Hoe zit...?’ Buurman helpt hem een paar keer op weg, maar het helpt niet. Hij blijft een vat vol twijfel. Dan is zijn buurman het helemaal zat. Hij gaat rechtop zitten en zegt luid en duidelijk: ‘Jongen, hou op! Vraag die vrouw!’

Hij wijst op mij. Klasgenoten kijken op. Een beetje geschrokken, ietwat giechelg. Die vrouw. Het klinkt akelig. Onbeleefd. Denigrerend zelfs. Maar die jongen bedoelt er niets lelijks mee. En formeel is het volkomen correct. Ik ben een vrouw én ik ben daar in dat lokaal aanwezig om te helpen.

Om zo’n achterstand in taalontwikkeling bij te schaven is heel wat deskundigheid nodig. En het is heel moeilijk om een kind de nuances uit te leggen. Ik doe nog wel een poging, maar het arme joch stort al snel in. Wanhopig: ‘Maar wat dan wel? Vraag die mevrouw? Die juffrouw? De? De juffrouw? Kan dat wel? Ik snap er niks van!’

Voor de taalontwikkeling van Seth declameer ik:

‘Ik ben geboren uit zonnegloren...’ Dan lacht de slimmerd hardop.

Ik heb een kleinkind. Ik ben oma. Het heeft een dubbel effect op me. Ik voel overal artrose en begin te flirten. Zou die man niet denken dat ik de moeder ben van dit hoopje mens in de wagen?

Nee schat. Dat denkt ie niet. Hij kijkt niet eens.

Een oma heeft grijze krulletjes en een bloemetjesjurk met een riempje op de plaats waar ooit haar taille zat. Mijn taille. Waar is verdorie mijn taille gebleven? En die krulletjes heb ik ook. Ik verf ze.

Afen toe een uurtje Seth Rutger. Geen punt voor deze oma. Als hij moppert, wil hij eten, slapen of vermaak. Ik heb een fles, een bedje van Marktplaats (15 euro, inclusief matrasje, lakentjes en een Maxi-Cosi) en het hele repertoire van De Leidse Sleuteltjes in huis. Kom maar op met dat kind.

Maar vandaag komt hij de hele dag. Dit is niet zomaar een uurtje. Dit is het echte werk. Inclusief alle overige benodigdheden voor baby's. Dus er komt een handig opvouwbare box en een wipstoeltje van Marktplaats (box voor 20 euro, met twee goed wasbare boxkleden, stoeltje voor een tientje), een pak luiers, schoonmaakdoekjes en speelgoed.

Het echte werk arriveert met gebruiksaanwij-

zing. Handgeschreven door dochter. Zes pagina's lang. Op pagina 2 schrijft ze: 'Tot slot: heel veel plezier en geen zorgen.' Vervolgens gaat ze nog vier pagina's door met nooddips. Die ik liever niet moet toepassen. En andere weer wel. 'Je kunt hem een fles geven, als hij te moe is om zijn groentehap te eten, maar liever niet.' 'Als hij last krijgt van zijn tandjes, de autosleutels liever eerst even in de koelkast.' De gebruiksaanwijzing bereikt hier het niveau van een drie sterren cryptogram. Seth heeft ook nog een luiertas vol geheimzinnige zeer noodzakelijke spullen. Dat zal ik allemaal nog moeten bestuderen. Het duizelt me nu al. Eerst papa maar eens uitzwaaien. Ik hijs hem uit zijn stoeltje en samen kijken we zijn vader na.

'Misschien komt hij je wel weer ophalen. Ja, je moet de moed erin houden. Nietwaar?' Seth pakt mijn oorbel stevig vast. 'Misschien niet. Rijdt ie door. Naar Parijs. Wie zal het zeggen?' Nu geeft hij een stevige ruk aan de bel. 'Je hebt gelijk. We gaan je schema bekijken. Ha! Om negen stip dertig uur krijg je een fruihap.' Ik parkeer Seth in de box en prak Liga, banaan, perzik en sinaasappelsap. Onderwijl stijgt er gekrijs op. Zijn been zit klem tussen de spijlen. Ik verlos het arme kind, zet hem in de wipper en bind zijn slab om. We liggen op schema. Hap! Seth de bovenkant van de lepel. Ik de onderkant. Na zeven happen houdt hij het voor gezien. Hij wrijft een stuk banaan in zijn ooghoek, boetseert wat Liga rond zijn neus en brult. Ik poets het fruit met een natte keu-

kendoek weg en kijk in de handleiding. Slapen. Dat klopt. Maar daar zag ik op pagina vijf ook een aantekening over. En jawel. Daar staat: ‘Als hij gaat slapen, wil hij graag zijn beer.’ Zijn beer. Die zit natuurlijk in die geheimzinnige hutkoffer. Seth windt zich erg op. Dit gaat niet snel genoeg. Hij wurmt zich alle kanten op en ik leg hem voor de veiligheid maar even in de box. Hier met die handleiding. Waar ben ik. Noem ik dit een vapeur? Welnee. Dit noem ik een regelrechte opvlieger. Wat een volle tas. Kleertjes, luiers, geen beer, nog meer kleertjes, een opvouwbaar aankleedkussentje, geen beer, billendoekjes, een speen, een beker, een fles diksap, een plastic bakje, een lepeltje... Waar is zijn beer! Het zweet breekt me uit. Ik hijs Seth uit de box, bedaar hem met zijn speen, waarvan dochter op bladzijde drie opmerkt: ‘Liefst zo weinig mogelijk. Dus alleen als het echt niet anders kan.’ En ik zing: ‘Op een klein stationnetje...’ Dat werkt. Seth snoezelt met zijn wang tegen de mijne. Ik heb een Nijntje. Zijn beer is bruin. Nijntje is wit met oranje. Volgens de erfelijkheidsleer hebben jongetjes een veel grotere kans op kleurenblindheid. Zou hij erin trappen?

‘Het is zo leuk, een kleinkind!’ jubelden vriendinnen tegen me. En ze verloren zich in lofzangen. Het kwam me m’n neus uit. Doe normaal! Hoe leuk kan leuk zijn? Kom op zeg. Flessen en poepluiers.

Nu moet ik uitkijken dat ik niet net zo onuitstaanbaar word als al die vriendinnen. Dus ik knik kort tegen iedereen die naar mijn grootmoederschap informeert. Inderdaad. Ik ben oma. Dan rafel ik erachteraan: 'Ik werd er kotsmisselijk van als vriendinnen me vertelden dat het zó ontzettend leuk is, een kleinkind. Doe normaal, dacht ik dan! Meer eerlijk is eerlijk, het is écht ontzettend leuk! Verder wil ik er niks over zeggen.'

En dan loop ik snel door.

Je vraagt je van alles af, als je kijkt naar zo'n lekker gezond lijf als dat van Seth. Stel nu dat zijn mama draagster was van een erfelijk gen dat eierstokkanker en borstkanker veroorzaakt. Dat ik dat gen dus aan mijn dochter had doorgegeven. Dat ik daar waarschijnlijk al de hoogste prijs voor had betaald en dit stukje nooit had kunnen schrijven. Stel... Stel dat mijn dochter toch die kindervens had gehad. Wat een dilemma. Ze weet door welke hel haar dochter zal moeten gaan. Haar eigen hel.

Ze heeft haar borsten uit voorzorg al laten amputeren. Haar verstand zal regeren. Haar hart zal huielen. Stel nu dat ze wel dolgraag dat kind wil. Ondanks alles. Wil ze dan het risico lopen dat ze een dochter krijgt? Wist ze maar zeker dat het een jongetje zou worden. Een gezonde Seth Rutger. En dat kan. Door middel van embryoselectie. Dat kan ei-

genlijk al jaren. Je kunt embryo's testen op dragerschap van erfelijke aandoeningen. Je kunt ook kijken of het kindje dat hieruit zal groeien geschikt is om na zijn geboorte via cellen uit navelstrengbloed een dodelijk ziek broertje of zusje te helpen genezen. En je kunt kijken naar geslacht en naar spierkracht. Dat laatste vindt de Gezondheidsraad geen aanrader. Dat lijkt te veel op een griezelige manier van selecteren. Maar selectie op geslacht in combinatie met de erfelijke vorm van borst- en eierstokkanker, dat is heel wat anders. Jet Bussemaker van de PvdA vindt dat ook. In 2008 schrijft zij dat in een brief aan de kamer. Er moeten mensen zijn die juichten toen ze dat hoorden. Het mag! Stel nu dat mijn dochter... Ze zal niet aarzelen. Ze zal haar geluk pakken. Maar niet alle partijen juichen. De Christen Unie steigert. André Rouvoet, toenmalig minister van Jeugd en Gezin, is woest. Er moet eerst een debat komen en het Medisch Centrum Maastricht mag voorlopig geen onomkeerbare stappen zetten. Ze gaan door met de vijf paren die ze nu al in behandeling hebben en die ze overigens in 2006 al eens naar huis moesten sturen vanwege gewijzigde politieke inzichten. Dat wil je mensen niet nog eens aandoen, dus voorlopig doen ze geen navraag naar de randjes van het begrip 'onomkeerbaar'. Stel nu dat het blijft bij die vijf paren. Wat voor uitweg heeft mijn dochter dan nog? Zwanger worden. Met zestien weken een vruchtwaterpunctie laten doen. En wanneer vastgesteld is dat het

kindje drager is van het gen, besluiten tot abortus. Die mogelijkheid maakt deel uit van het regeerakkoord. Dat is dus blijkbaar geen deel van de glijdende schaal waar Rouvoet zo bang voor is. Stel nu dat mijn dochter juist die mogelijkheid veel erger vindt? En dat ze de gok maar waagt? En dan, gelukkig, moeder wordt van dat kleine jongetje? Van Seth Rutger? Maar dat ze wel jong sterft, omdat ze na zijn geboorte wel meteen haar eierstokken liet verwijderen, maar daar toch net te laat mee was? Stel nu dat ze dan samen met mij voor de stoel van God gaat staan en dat we samen eens lekker op Hem gaan staan mopperen. 'Mooi wel Uw schuld dat we altijd maar die discussie moeten voeren of we wel op Uw stoel mogen gaan zitten.' En dat God dan, licht vermoeid, zegt: 'Lieve kinderen, ik geef jullie zoveel kennis en inzicht en mogelijkheden. Neem nou die embryoselectie. Fantastisch toch? Daar kun je zoveel verdriet mee besparen. Maar jullie blijven zó verschrikkelijk eigenwijs.' Ik bedoel, stel nu eens...?

‘En dan gaat oma nu een schone broek doen,’ krik ik. Oei! Ik hoor mezelf. Wat erg! Wie praat er nu over zichzelf in de derde persoon? Niemand toch? Alleen oma’s, opa’s, mama’s en papa’s. Je hoort nooit een dominee zeggen:

‘Na het zingen gaat dominee eens lekker preken.’

Of een verpleegster: ‘Nu zal zuster eens even de temperatuur opnemen.’

En in de garage: ‘Dan gaat monteur eens snel uw winterbandjes omleggen.’

Maar wel:

‘Mama zal even je fruithapje maken’, ‘Later gaat papa fijn met je voetballen’ en ‘Oma gaat een schoone broek doen’. De laatste is de ergste. Tenenkrommend krom. Brrr.

Eerste persoon meervoud hoor je nog wel:

‘We gaan even lekker het bed verschonen’ en ‘We gaan even een prikje geven’ en ‘Wij, Beatrix der Nederlanden’. Maar die komen allemaal voort uit de zorg, al dan niet voor het volk.

Ik neem me voor om normaal te praten tegen dit wurm. Dus ik zeg plechtig: ‘Ik ga je even een schoone broek geven.’

En ik krijg een brede tandeloze grijns als beloning.

Er is in Nederland een enorm tekort aan kraamzorg. Als prille mama en pasgeboren baby zou je in ideale omstandigheden moeten kunnen rekenen op 44 uur zorg. In de grote steden krijg je met een beetje mazzel het wettelijk minimum: 24 uur te verdelen over 8 dagen. Drie uurtjes per dag is niet veel. De focus ligt dan ook op het begeleiden bij borstvoeding en die koffie haalt de kraamvisite ge-

woon zelf. Kraamvisite is na sommige bevallingen bijna een voorwaarde om de kraamtijd door te komen en ik zou iedere aanstaande jonge moeder willen adviseren om daar op voorhand een schema-tje voor op te stellen.

Aansluitend kampen de meeste consultatiebureaus met onderbezetting. Dochter kon met Seth Rutger de eerste drie maanden uitsluitend terecht op een weegtuurtje. Daar was soms een verpleegkundige aanwezig. De consultatiearts was langdurig ziek en na herstel uitsluitend aanwezig op dagen dat dochter én vader van mijn kleinkind op hun werk waren. ‘Daar moet je dan maar gewoon een dag vrij voor nemen,’ vond de mevrouw die de afspraken inplande. Het resulteerde in een akelig gekissebis over het inentingsschema van mijn kleinkind en een overspannen dochter die wel móést constateren dat ze na vier maanden moederschap al volledig had gefaald in de opvoeding van haar zoon.

Komt dat arme kind straks in de schoolbankjes, is daar nog steeds een tekort aan onderwijsgeven-den. Geen status en een hoop stress zijn nog steeds geen lokkertjes om aan pabo of lerarenopleiding te beginnen. Inmiddels is er ook al een enorm tekort aan technisch personeel, zit zowel de metaalsector als de elektrotechniek te schreeuwen om mensen, stort de basis van die sector totaal in en moeten we verpleegkundigen importeren uit Polen en Bulgarije. Tussen alle berichten over personeelstekorten

vind ik er eentje van een tbs-kliniek, waar zo'n tekort is aan personeel dat een medewerker opmerkt: 'De tbs'ers hebben in feite de macht in handen.'

Om de levenskring rond te maken is er een enorm tekort aan verpleeghuiszorg. Er zijn mooie woonprojecten in Nederland, waar met demente bewoners wordt gewassen en gekookt. De bewoners herkennen die huiselijke omstandigheden en worden daar heel gelukkig van. Het kost natuurlijk wel veel tijd. Door het tekort aan personeel is het dan ook niet meer te doen. Jammer. Afgeschaft. Terug naar de basiszorg. En nu maar hopen dat verpleeghuizen dat tenminste kunnen waarborgen. Want basiszorg blijft een lastig begrip als de zorgverzekeraar uiteindelijk bepaalt hoe vaak de verzorgers je moeder een schone luier mogen geven.

Ik heb voor de grap een paar weken alle berichtjes over tekorten aan personeel uit de krant gescheurd. Er zit geen één berichtje bij over tekorten aan managers, tekorten aan rijksambtenaren, tekorten aan politici, tekorten aan middelmanagers, tekorten aan beleidsmedewerkers, tekorten aan directieleden, tekorten aan bezoldigde bestuursleden, tekorten aan staffunctionarissen, tekorten aan overheidsmedewerkers, tekorten aan vicepresidenten, Financial officers, commissarissen, projectmanagers en burgemeesters.

Alle tekorten betreffen mensen op de werkvloer, handen aan het bed, vingers aan de pols.

Wat schaars is, is duur. Dat is eigenlijk het enige dat ik van lessen economie heb onthouden. Maar ik begrijp nog steeds niet waarom die wet niet opgaat voor arbeid.

Seth is klein. Zijn hoofd zit nog niet goed vast. Het wiebelt. Zijn opa, mijn lief, houdt hem vast alsof ie een Mingvaas door de kamer draagt. Héél behoedzaam, bijna angstig. En ik kijk toe. Vertederd.

Het is de eerste keer dat deze kersverse opa zo'n klein kindje vasthoudt. Hij had altijd gezegd: 'Ik zet geen kinderen op de wereld.' Toen hij in mijn leven kwam, waren er al drie meiden. Mijn meiden. De jongste was zes, de middelste negen en de oudste twaalf. De jongste gaf hem keurig een handje bij de eerste ontmoeting, bukte zich vervolgens en spuugde zijn schoenen vol. Daarna sloeg ook bij de rest van de familie de griep toe. We waren ziek! Behalve mijn redder in nood, de man die de wereld te slecht vond om kinderen op te zetten. Hij bleef overeind, draaide voor het eerst van zijn leven gehaktballen, perste sinaasappels en reikte emmertjes aan. Toen we eindelijk wat opknaptten en samen aan tafel zaten, kookte hij bloemkool met een papje. Dat papje bleef in het pannetje hangen en onze jongste vroeg of ze er een asbak van mocht kleien.

Nu is er een kleinkind. Zijn kleinzoon. En elke keer als hij Seth vasthoudt, zie ik dat hij tranen van ontroering moet wegslikken. Zo onder de indruk is hij van dit kleine wonder, van vingertjes en teentjes en wimpers en boertjes.

‘Dan laten we Seth bij jou. Ga ik een paar uurtjes met mama en zussen naar de Winterfair. Zou dat kunnen?’ vraagt Seths mama hem.

Hij kijkt me vragend aan. Ik hoor hem denken. Kan dat hoofdje, dat wiebelende hoofdje, eraf vallen?

Wij hebben pret op de beurs, lopen rond, luisteren naar optredens en gaan netjes op tijd terug. Onderwijl zorgt de prille opa voor zijn kleinkind. Hij verschoont een luier, geeft een flesje en maakt een lange wandeling met Seth in de kinderwagen. Al die tijd staat het zweet in zijn handen en om de minuut voelt hij in Seths nek of het niet te koud is in de wagen.

‘Was het leuk?’ vraag ik, als we thuis zijn.

‘Zijn hoofd zit er nog op. En ik ben bekaf,’ verzucht mijn lief.

De vergoeding voor ouders die gebruikmaken van gastouderopvang dreigt te worden teruggebracht tot een maximum van 12 uur per week. Femke Halsema, destijds nog volop met haar hakken in het zand voor de goede zaak, is woest. ‘Een baantje van twaalf uur is blijikbaar genoeg voor vrou-

wen,' schampert ze. Hoho, mevrouw Halsema, mag ik u even corrigeren? Rekent u even met me mee?

Om 08.00 uur 's ochtends levert de vader van mijn kleinzoon zijn troonopvolger bij me af. Hij gooit nog even de kinderwagen naar binnen en haast zich dan de file in. Hij moet om 09.00 uur op zijn werk zijn. Dochter staat dan al een half uur bij een bushalte te bidden dat de bus verlaat is doordat de chauffeur buikloop heeft en dat het niet komt door een staking.

Dochter werkt vier dagen in de week. Schoonzoon vijf dagen. Ze zullen wel moeten. Ze hadden natuurlijk tien jaar kunnen wachten op een huurwoning. Maar ze besloten een huis te kopen. Een klein huis. Een piepklein huis. Het enige huis dat ze konden betalen in die grote stad. Kosten? Bijna twee ton.

Het Centraal Planbureau heeft al berekend dat de verhoging van tarieven in de kinderopvang geen invloed zal hebben op de werkparticipatie. Met andere woorden: vrouwen zullen heus hun baantje niet opzeggen omdat de kinderopvang duurder wordt. Nee. Dat haalt je de koekoek. Met een hypotheek van twee ton heb je niet zoveel keus. Vrouwen gaan andere oplossingen zoeken.

Dochter verleidde eerst oma Greet. Die zei meteen van harte ja, kocht een bedje, een box en een speen en kreeg één dag in de week haar kleinzoon in huis.

'Ik niet, hoor,' riep ik nog. Maar het stak toch. Verdorie, Greet wel en ik niet... Dus zo gauw de eerste tekenen van bezuiniging op de kinderop-

vangbijdrage zich aandienden, ging ik overstag. Kom maar op met dat kind. Nu zijn oma Greet en ik onbezoldigde oppasoma's. Om onze kinderen te helpen. En natuurlijk omdat we Seth Rutger erg lollig vinden. Gelukkig wel.

Maandag bij Greet, dinsdag bij mij, woensdag is papa vrij, donderdag naar de kinderopvang, vrijdag en zaterdag is zijn mama vrij en op zondag is eindelijk het hele gezinnetje compleet.

Als het gezin de hoeksteen van de samenleving is, begint die samenleving hier wel te lijken op een gammel tafeltje.

Om 18.00 uur stapt schoonzoon in de auto. Om 18.30 uur loopt dochter naar perron 2B, omdat een stem heeft omgeroepen dat haar aansluiting vandaag van een ander perron vertrekt. Op het moment dat ze op perron 2B arriveert, meldt de omroeper: 'De trein die zou vertrekken van perron 2B vertrekt op dit moment van perron 13. Ik herhaal, de trein die zou...'

Om 19.00 uur parkeert schoonzoon voor mijn deur om Seth Rutger op te halen.

Dochter is op een doorsnee dag om 19.00 uur thuis. Op andere dagen is ze tussen 19.30 en 20.00 uur thuis. Andere dagen komen vaak voor. Openbaar vervoer staat in Nederland garant voor veel verrassend andere dagen.

Zowel schoonzoon als dochter heeft die dag 8 uur gewerkt. Maar als ze mij zouden moeten betalen, had ik 11 uur moeten rekenen. Met één dagje wer-